

Evaluatie 65% Alliantie en Stuurgroep

Rapportage

Roel Lauwerier
Carmen Hendriks

17 januari 2024

Inhoudsopgave

1. Inleiding
  - i. Achtergrond
  - ii. Kijkglas voor samenwerking
  - iii. Vraagstelling
  - iv. Aanpak
  - v. Leeswijzer

2. De 65% regeling
  - i. Regeling AEEA
  - ii. Europese ontwikkelingen
  - iii. AVV
  - iv. Actieplan 65%
  - v. Randvoorwaarden
  - vi. Vormgeving van de samenwerking
  - vii. Resultaten

3. Waarom wordt er samengewerkt?

4. Hoe wordt er samengewerkt?

5. Wat levert de samenwerking op?

6. Conclusies en aanbevelingen

Hoofdstuk 1

Inleiding

Achtergrond

Sinds maart 2021 geeft Stichting OPEN invulling aan de wettelijke producentenverantwoordelijkheid voor e-waste. Dit doet zij namens alle producenten van elektrische apparaten in Nederland.

De producentenverantwoordelijkheid bestaat uit onder andere een inzameldoelstelling van 65%. Deze doelstelling kunnen de producenten niet alleen behalen; hiervoor is samenwerking met de ketenpartijen noodzakelijk. De 65% Alliantie is opgericht om invulling te geven aan het all actors principe: een structuur voor ketensamenwerking met iedereen die een rol heeft bij de inzameling en verwerking van AEEA. Dit is een samenwerking van de ketenpartners, zoals distributeurs (retailers en installateurs), gemeenten, inzamelaars en verwerkers. Ook de Rijksoverheid en handhavende instanties zijn opgenomen in de 65% Alliantie. Het doel is om een landelijk dekkende en toekomstbestendige afvalbeheerstructuur te realiseren, waar alle ketenpartners deel van uitmaken.

De Stuurgroep heeft besloten om een evaluatie uit te laten voeren naar de organisatie en werking van de 65% Alliantie en de sturing door de Stuurgroep. Het doel is om hiermee richting te geven aan de toekomstige invulling van de 65% Alliantie.

Kijkglas voor samenwerking

Een samenwerking is volgens ons kansrijk wanneer mensen en organisaties zich met elkaar weten te verbinden in een betekenisgevend proces dat recht doet aan de belangen en gericht is op een betekenisvolle ambitie.

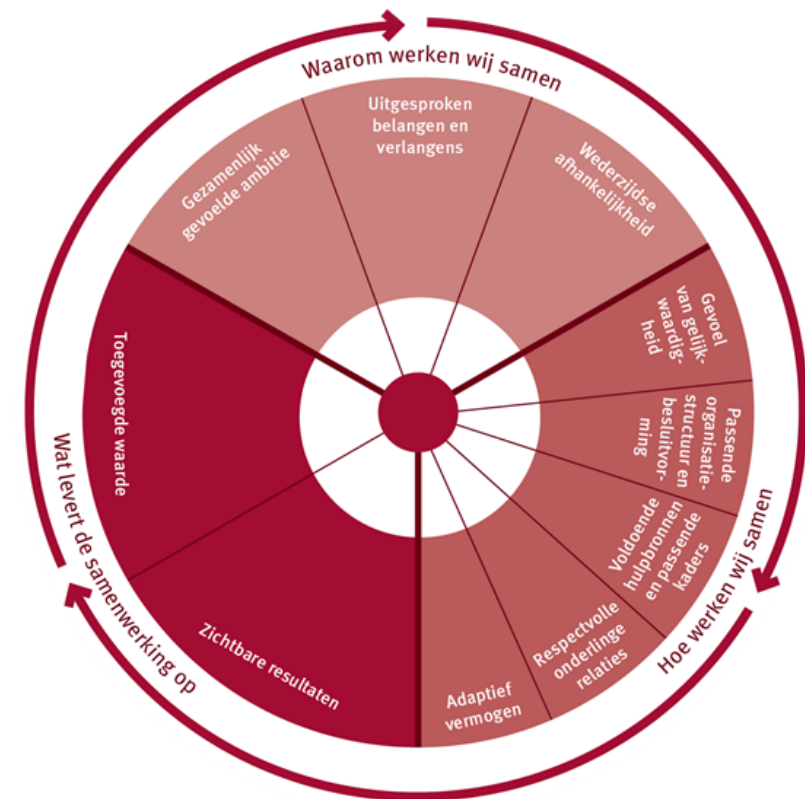
Deze visie komt voort uit het 'Kijkglas voor samenwerking' dat TwynstraGudde hanteert voor samenwerkingsvraagstukken binnen het publiek domein en de evaluatie daarvan.

Het kijkglas stelt drie vragen centraal:

1. *Waarom wordt er samengewerkt?* – Deze vraag gaat met name over de visie, ambitie en doelstellingen die de samenwerkingspartijen in het beheersgebied gezamenlijk hebben. Daarin is het belangrijk om te weten of de belangen van elke partij afzonderlijk helder zijn, of er een gezamenlijk belang is en of er sprake is van een wederzijdse afhankelijkheid.
2. *Hoe wordt er samengewerkt?* – Dit gaat over hoe een samenwerking is ingericht. Zijn er afspraken gemaakt over de organisatie (governance), hoe iedere partner bijdraagt, wat zijn rol en functie is en hoe besluitvorming en escalatie in zijn werk gaat. Deze vraag gaat over structuren en de organisatie van een

samenwerking maar ook over cultuur, houding en gedrag.

3. *Wat levert de samenwerking op?* – Deze vraag gaat over het komen tot een betekenisvol proces waarin resultaten van een samenwerking zichtbaar zijn. Wat levert de samenwerking op als toegevoegde waarde?

Figuur – Kijkglas voor Samenwerking

Vraagstelling

De hoofdvraag van de evaluatie luidt als volgt.

Op welke manier kan toekomstbestendig invulling worden gegeven aan de Stuurgroep en de samenwerking binnen de 65% Alliantie?

De hoofdvraag is verder uitgewerkt tot onderstaande deelvragen.

Waarom wordt er samengewerkt?

1. Wat is het doel van de 65% Alliantie?
2. Hoe verhoudt het doel van de 65% Alliantie zich tot de doelen van de ketenpartners?
3. Wat zijn de wettelijke verplichtingen van de verschillende ketenpartners, en hoe kan samenwerking in de Alliantie en de Stuurgroep de ketenpartners ondersteunen bij het realiseren van deze verplichtingen?
4. Op welke manier is het doel van de 65% Alliantie uitgewerkt tot concrete acties en maatregelen?
5. Hoe is de samenwerking in de Alliantie, en specifiek de Stuurgroep, vormgegeven?
6. Welke afspraken zijn er gemaakt over taken, verantwoordelijkheden en mandaat van de Stuurgroep en de samenwerking tussen de partners en met Stichting OPEN?

Hoe wordt er samengewerkt?

8. Hoe functioneert de Stuurgroep en hoe verloopt de samenwerking in de Alliantie (incl. samenwerking met de rijkspartijen)?
9. Hoe verloopt de samenwerking tussen de ketenpartners en Stichting OPEN?
10. Hoe verloopt de samenwerking tussen de ketenpartners onderling?

Wat levert de samenwerking op?

10. Lukt het om de doelen van de Alliantie te realiseren?

Lerend vermogen

11. Wat gaat er goed en moet behouden worden en wat zijn verbetermogelijkheden?
12. Wat is er nodig om deze verbetermogelijkheden goed vorm te geven in de Alliantie en de Stuurgroep?

Aanpak

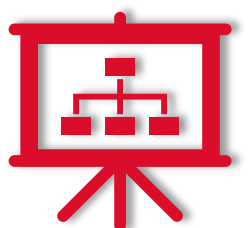
Gespreksronde

In de eerste stap zijn gesprekken gevoerd met deelnemers aan de 65% Stuurgroep. Daarbij is ingegaan op de rol van de ketenpartners in de Stuurgroep, hun ervaringen met het functioneren hiervan en hun beelden bij de toekomstige invulling van de Stuurgroepfunctie en de Alliantie.

Terugkoppeling

Na de afronding van de gesprekken heeft een terugkoppeling plaatsgevonden waarbij de rode draden uit de gesprekken zijn gedeeld. Daarbij is met de deelnemers in gesprek gegaan over mogelijke toekomstige verbetermogelijkheden en wat deze betekenen voor de Alliantie en de Stuurgroep.

Rapportage en afronding

De rode draden uit de gesprekken en de bespreking hiervan zijn samengebracht tot een rapportage. Hierin zijn de onderzoeksvragen beantwoordt en is een advies uitgebracht over de toekomstige invulling van de 65% Alliantie en de Stuurgroep.

Leeswijzer

Dit rapport is als volgt opgebouwd:

Hoofdstuk 1. Dit inleidende hoofdstuk bevat de achtergrond van de evaluatie, de vraagstelling en de gehanteerde aanpak.

Hoofdstuk 2. Dit hoofdstuk bevat een feitelijk beeld van de 65% regeling en de Alliantie.

Hoofdstuk 3. Dit hoofdstuk bevat de analyse op de doelstelling van de 65% Alliantie, de vormgeving van de samenwerking en de afspraken over taken, verantwoordelijkheden en mandaten.

Hoofdstuk 4. Dit hoofdstuk bevat de analyse op het functioneren van de samenwerking in de Alliantie.

Hoofdstuk 5. Dit hoofdstuk bevat de analyse op de resultaten van de samenwerking in de Alliantie.

Hoofdstuk 6. Dit hoofdstuk bevat de conclusies en de aanbevelingen.

Hoofdstuk 2

De 65% Regeling

Regeling afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (AEEA)

In april 2023 is de laatste versie van de regeling AEEA vastgesteld, gebaseerd op de Europese richtlijn AEEA van juli 2012. Deze regeling bevat een aantal wettelijke verplichtingen voor verschillende partners die te maken hebben met elektrische en elektronische apparatuur. De belangrijkste artikelen in de regeling voor deze rapportage kunnen als volgt worden samengevat:

Artikel 3. Gescheiden inzameling. Er dient ten minste één plaats binnen de (samenwerkende) gemeente waar houders en distributeurs van afgedankte elektrische en elektronische apparatuur van particuliere ouders deze kunnen achterlaten.

Artikel 4. Innameplicht distributeur bij beschikking stellen nieuwe producten. Een afgedankt apparaat dient bij de distributeur ingeleverd te kunnen worden, ook bij online aankopen.

Artikel 5. Innameplicht detailhandelzaken met grote verkoopoppervlakken elektrische en elektronische apparatuur. Detailhandels met een verkoopoppervlak voor apparatuur van ten minste 400 vierkante meter dienen een mogelijkheid aan te bieden om apparatuur in te leveren. Tenzij onderzoek laat zien dat alternatieve bestaande inzamelregelingen even doeltreffend zijn.

Artikel 8. Gescheiden inzameling afgedankte elektrische en elektronische apparatuur van andere dan particuliere huishoudens. Een producent draagt zorg voor de gescheiden inzameling van door hem in de handel gebrachte elektrische en elektronische apparatuur. Niet zijnde afgedankte apparatuur van particuliere huishoudens.

Artikel 10. Inzamelpercentage. Een producent draagt er zorg voor dat vanaf 2019

jaarlijks minimaal 65% van de gemiddelde gewichtshoeveelheid elektrische en elektronische apparatuur die door hem in de voorgaande drie jaren in Nederland in de handel is gebracht, aan afgedankte elektronische apparatuur namens hem wordt ingezameld en verwerkt.

Artikel 11. Passende verwerking. Een verwerker van afgedankte apparatuur draagt er zorg voor dat gescheiden ingezamelde afgedankte apparatuur passend wordt verwerkt. De verwerken dient in het bezit te zijn van een geldige conformiteitsverklaring, dat wordt verwerkt in overeenstemming met de toepasselijke normen en specificaties van de CENELEC Standard.

Artikel 13. Financiering met betrekking tot afgedankte elektrische en elektronische apparatuur van particuliere huishoudens en Artikel 14. Financiering met betrekking tot afgedankte elektrische en elektronische apparatuur van andere gebruikers dan particuliere huishoudens. Een producent draagt zorg voor de financiering van kosten voor de inzameling en verwerking van door hem geproduceerde afgedankte apparatuur voor niet-particuliere huishoudens en particuliere huishoudens (apparaten op de markt gebracht na 13 augustus 2005).

Artikel 18. Register. De Stichting Nationaal (W)EEE Register draagt zorg voor de inrichting van het beheer van een register. De instantie rapporteert elk jaar over de totale hoeveelheid in de handel gebrachte apparatuur, de totale hoeveelheid verwerkte apparatuur aan het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

Artikel 19. Registratie, informatie en rapportage. De producent of gemachtigde versterkt de benodigde informatie en draagt er zorg voor dat deze informatie na registratie actueel blijft.

Algemeen verbindend verklaring

In februari 2021 is door de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat een algemeen verbindend verklaring (AVV) afgegeven voor de afvalbeheerbijdrage-overeenkomst. De overeenkomst biedt een financiële basis voor de uitvoering van de verplichtingen van Stichting OPEN, ter financiering van een inzamel- en verwerkingssysteem voor AEEA.

Met de AVV kan Stichting OPEN namens de producenten regie voeren op het behalen van de inzameldoelstelling uit de regeling AEEA (65%) en wordt invulling gegeven aan de producentenverantwoordelijkheid.

In de AVV is opgenomen dat de staatssecretaris het waarschijnlijk acht dat met het Actieplan 65% uiterlijk twee jaar na ingang van de AVV (in 2023) de doelstelling van 65% kan worden behaald.

Op basis van de te verwachten kosten en baten worden jaarlijks tarieven vastgesteld, op basis waarvan de afvalbeheerbijdrage wordt geïnd bij de producenten.

In lijn met de afspraken in de AVV wordt jaarlijks gerapporteerd over de inzamelresultaten.

Europese ontwikkelingen

De huidige Europese Richtlijn AEEA dateert uit juli 2012. De richtlijn wordt op dit moment geëvalueerd om te komen tot een update van de richtlijnen. In het kader van een nieuwe richtlijn vinden er consultaties plaats om input vanuit de lidstaten op te halen. Daarbij geven een aantal partijen in dit onderzoek aan dat zij willen lobbyen voor een verordening op Europees niveau, in plaats van een richtlijn. Een dergelijke verordening kan vervolgens weer vertaald worden in een Nederlandse verordening. Het beeld is dat een verordening op Europees niveau kan leiden tot meer duidelijkheid en helderheid in de Nederlandse wetgeving. Zo wordt de verordening voor batterijen genoemd als een goed voorbeeld voor de toekomstige regeling. Ook de afgifteplicht kan landen in een Europese verordening.

Het is verder de verwachting dat op Europees niveau en Nederlands niveau de discussie over de inzamelpercentages gevoerd zullen gaan worden. Waarbij bijvoorbeeld wordt gekeken naar de totale hoeveelheid afval, in plaats van de *put-on* market.

Wel is de verwachting dat het traject om te komen tot een nieuwe Europese regeling nog een aantal jaar in beslag gaat nemen.

Actieplan 65%

OPEN heeft als doel om binnen twee jaar na ingang van de AVV het wettelijke percentage van 65% te behalen en het meer circulair maken van de e-waste sector. Om deze doelen te behalen is een actieplan 65% opgesteld. Hierin zijn acties en maatregelen opgenomen die het realiseren van de doelstelling mogelijk moeten maken. Er zijn speerpunten waaraan acties zijn gekoppeld:

- Optimaliseren bestaande inzamelkanalen
  - Metaalbedrijven als inzamelkanaal in de afvalbeheerstructuur
  - Versterken van inzameling complete apparatuur
  - Terugname AEEA bij aflevering/pakketbezorging
  - Uitbreiding inzameling via kringloopwinkels
  - Organiseren van een retourpremieactie van Koel Vries Apparatuur
  - Betere inzameling armaturen
- Inrichten nieuwe inzamelkanalen
  - Opzetten van een inzamelstructuur voor Cv-ketels
  - Opzetten van een bedrijfsmatige inzamelstructuur (inclusief professionele apparatuur)
- Randvoorwaardelijke acties
  - Het opzetten van een registratie voor hergebruik binnenland
  - Harden data export voor hergebruik
  - Verkennen mogelijkheden om private milieustraten, woning ontruimbedrijven en woningcorporaties te betrekken in het systeem
  - Voorbereiden inzamel- en verwerkingsstructuur voor nieuwe elektrische apparaten (zoals zonnepanelen en E-bikes)
  - Verkenning omgang met garantiegoederen
  - Organiseren van randvoorwaarden voor verantwoorde verwerking
  - Onderzoek mogelijkheden nascheiding kleine AEEA
- Communicatie
  - Communicatie

Deze acties zijn aanvullend op de bestaande inzamelactiviteiten en werkzaamheden van gecertificeerde verwerkers.

Randvoorwaarden

In het Actieplan 65% zijn randvoorwaarden opgenomen die OPEN essentieel acht voor het realiseren van de producentenverantwoordelijkheid. Deze randvoorwaarden zouden vooral door de overheid moeten worden ingevuld middels regelgeving en kaders.

Een paar belangrijke randvoorwaarden in het kader van deze rapportage zijn:

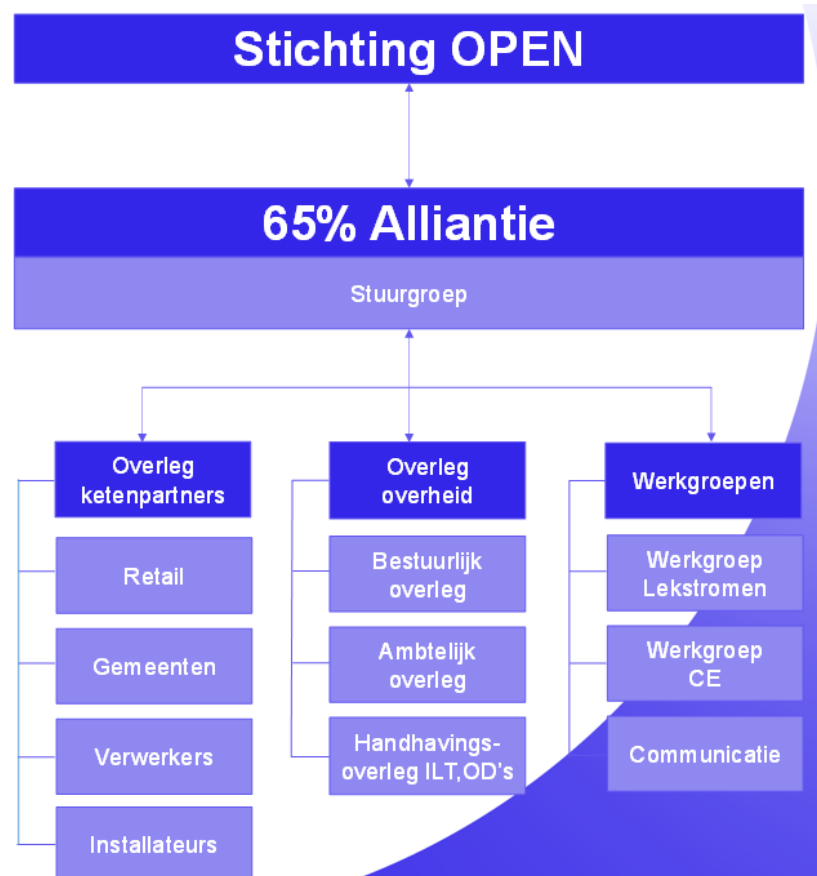
- De afgifteplicht, die ingevoerd zal worden met de Omgevingswet. Deze afgifteplicht regelt dat de eerste inzamelaar van AEEA deze producten afgeeft voor verwerking in de keten conform CENELEC standaarden.
- Handhaving, wat goede afstemming vraagt tussen OPEN en handhavingsinstanties als omgevingsdiensten, politie, ILT en de Rijksoverheid.

Verder ziet OPEN Europese regelgeving, de registratieplicht voor export hergebruik, het administratief regelen van verplichtingen voor producentenverantwoordelijkheid en communicatie over campagnes ook als belangrijke randvoorwaarden.

Voor het realiseren van de acties zijn vooral de afgifteplicht en handhaving van belang.

Vormgeving van de samenwerking

OPEN ziet producentenverantwoordelijkheid als een gedeelde verantwoordelijkheid waarbij alle stakeholders bijdragen voor het behalen van de doelstelling, vanuit het *all-actors-principe*. Gelet op het belang van samenwerking met de stakeholders is de ketensamenwerking als volgt opgezet:

Primaire sturing op de 65% Alliantie moet plaatsvinden in de Stuurgroep waaraan ketenpartners deelnemen op bestuurlijk of directieniveau. Er zijn ook aparte overleggen tussen OPEN en de ketenpartners en overleggen met de overheid. In praktijk is het overleg met de overheid vooral het handhavingsoverleg met ILT. Verder zijn er werkgroepen rondom lekstromen, circulaire economie en communicatie.

Taken en verantwoordelijkheden Stuurgroep

De taken van de Stuurgroep zijn als volgt:

- Het aanjagen van de uitvoering en het vergroten van de gezamenlijke kracht van de ketensamenwerking.
- Vergroten van commitment en draagvlak voor de uitvoering.
- Het stimuleren van innovaties gericht op het behalen van de doelstelling en het stimuleren van de transitie naar een circulaire economie.
- Het agenderen van strategische thema's.
- Het monitoren van de uitvoering (van met name het effect van de additionele activiteiten).
- Ketenpartijen aanspreken op het nemen van hun verantwoordelijkheid.

Resultaten

De meest recente monitoring over 2022 laat de volgende inzamelresultaten zien:

Landelijke resultaten		2022	2021
Inzameldoelstellingen	Doelstelling	Percentage ^(A)	Resultaat ^(A)
65% PoM	472.550	27%	47%
65% PoM minus ehb-rapp	459.584	24%	48%
65% PoM excl. ZP	326.084	39%	65%
65% PoM excl. ZP minus ehb-rapp	313.117	39%	68%
85% WG	317.240	53%	62%
85% WG minus ehb-rapp	309.499	55%	66%
85% WAfC	293.173	58%	67%

Deze cijfers zijn gebaseerd op de door verwerkers gerapporteerde eigen inzameling. Dat kan fysieke inzameling door Stichting OPEN zijn, inzameling gerealiseerd via de Stimuleringsregeling of inzameling door de markt zelf.

Hoofdstuk 3

Waarom wordt er samenengewerkt?

Waarom wordt er samengewerkt?

Vanuit de Regeling AEEA draagt OPEN een uitgebreide producentenverantwoordelijkheid als het gaat om het inzamelen van e-waste. Om de wettelijke doelstellingen te behalen, en daarmee te voldoen aan de verantwoordelijkheid, zijn zij afhankelijk van ketenpartners. Partners als het gaat om retail, verwerkers, installateurs, overheid en handhaving. Ook deze partners hebben vanuit de Regeling bepaalde verplichtingen (zie slide 9). Uit de gesprekken blijkt echter dat deze verplichtingen niet altijd even duidelijk zijn of interpretatieruimte laten. Hierdoor ontstaan discussies en lopen trajecten over bijvoorbeeld de retailvergoeding moeizaam. Nieuwe Europese wetgeving – waar nu aan wordt gewerkt – wordt wel gezien door betrokkenen als een mogelijkheid om duidelijkere Nederlandse wetgeving te formuleren. Vooral wanneer wordt gekozen voor een Europese verordening, in plaats van een richtlijn. Het proces voor nieuwe wetgeving kan echter nog een aantal jaar in beslag nemen.

Daar komt bij dat belangen van ketenpartners niet altijd aligned zijn met de uitgangspunten van Rijksbeleid en –regelgeving. Zo zijn partners op verschillende manieren gebaat bij het verder komen op de R-ladder, middels re-use of refurbish. Terwijl de wettelijke doelstelling alleen gericht is op het inzamelen van e-waste. Partijen zien dit als een mismatch, en worstelen met het gegeven van de 65%. Open heeft ook de ambitie om meer in te zetten op circulariteit, maar heeft te maken met de 65% doelstelling. En moet daar dus op acteren en regie voeren. Terwijl ketenpartners liever een andere ambitie nastreven. Het is de verwachting dat een dergelijke discussie ook gaat spelen op Europees niveau.

Dat wil niet zeggen dat de verschillende partijen het belang niet zien van de Alliantie. Er is geen partij die aangeeft dat ze uit de Alliantie willen stappen, aangezien alle partijen (ook OPEN) kansen zien voor een meer circulaire economie waaraan de Alliantie kan bijdragen. Er blijft echter wel wrijving, mede doordat er geen gedragen, uitgesproken ambitie is waar alle partijen achterstaan. Waarvoor staan we nu aan de lat, waar willen we in de toekomst voor aan de lat staan, wie doet daarbij wat en wat betekent dit voor de tussenliggende periode?

Het strategische gesprek over een gezamenlijke ambitie en de spanningen die voortvloeien uit de wettelijke doelstelling, vindt nog niet plaats. Het strategische gesprek over het samen aan de lat staan voor het inzamelen van e-waste, de bestaande regelgeving en het omgaan met de mismatch van de wens voor een circulaire economie tegenover de 65% doelstelling. Hoe vind je de balans tussen je daadwerkelijke doel van hoger op de r-ladder komen, en het formele doel realiseren van 65% inzameling? Want beide zaken staan recht tegenover elkaar. Dit hangt als een zwaard van Damokles boven de samenwerking.

Het gesprek hierover moet gevoerd worden in de Stuurgroep. Dat dat niet lukt, komt ook door de wijze waarop de Stuurgroep en de samenwerking op dit moment functioneren. Zie daarvoor ook de volgende slides.

Hoofdstuk 4

Hoe wordt er samengewerkt?

Hoe wordt er samengewerkt?

Betrokkenen geven in de breedte aan dat de Stuurgroep en de onderliggende samenwerking op dit moment niet optimaal functioneren.

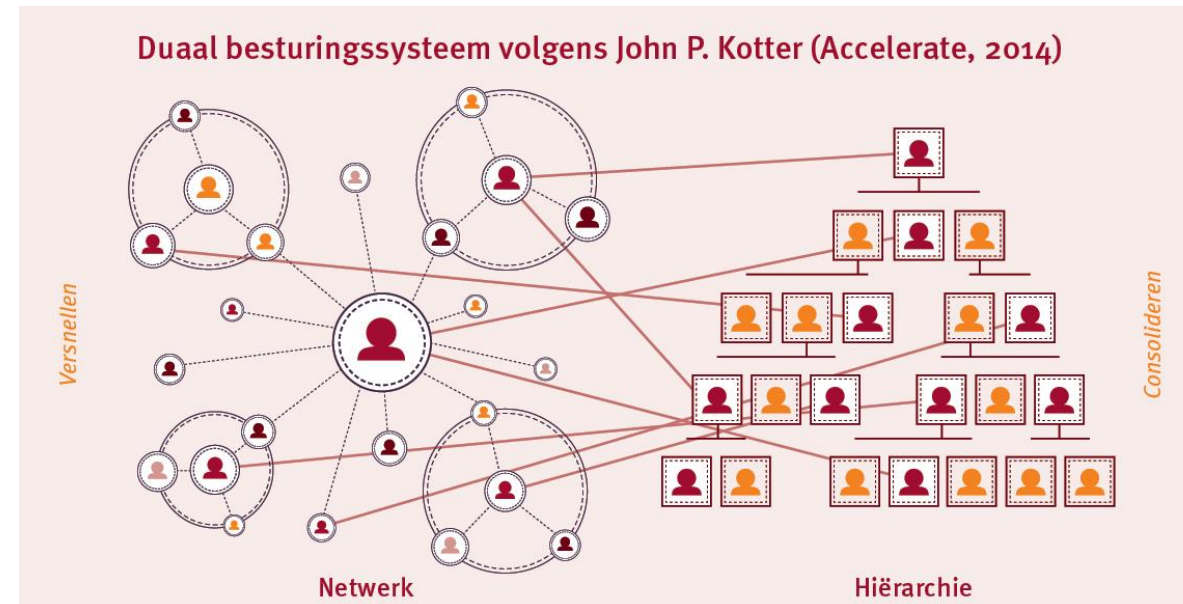
Een gezamenlijk ambitie wordt gemist. In de Stuurgroep wordt vooral informatie gedeeld zonder dat gestuurd wordt op het realiseren van een ambitie. De verhouding van de Stuurgroep t.o.v. de afzonderlijke ketenoverleggen is niet duidelijk afgesproken. Ketenpartners voelen zich door Open niet of nauwelijks betrokken bij keuzes die worden gemaakt of ondervinden te weinig een open houding en communicatie. Open ziet weinig feitelijke samenwerking in en initiatieven voor het realiseren van de doelstelling en ziet ketenpartners met verschillende belangen. De onderliggende relaties zijn niet stevig genoeg om op inhoud en belangen de discussie aan te gaan, zo nodig te botsen en vanuit agree to disagree te werken aan acties waarop je elkaar wel kunt vinden. In de samenwerking kan nog geen onderscheid worden gemaakt tussen positiebepaling in besluitvormingsprocessen enerzijds en samen werken aan gezamenlijke doelen anderzijds. Daarbij wordt aangegeven dat er voor de ketenpartners op dit moment geen goede cijfers en data beschikbaar zijn op basis waarvan kan worden (bij)gestuurd. En, als bijvoorbeeld meer wordt ingezet op circulariteit, zijn de ketenpartners dan ook in staat en bereid om zelf data te delen en transparant te maken?

Doordat er geen gedragen ambitie is, ontstaat ook een situatie waarbij in de Stuurgroep vooral wordt gesproken aan de hand van belangen. Men houdt de kaarten tegen de borst en er is geen ruimte voor geven en nemen richting elkaar. Echt sturen is hiermee ook niet mogelijk. Het gaat om belangen en positie bepalen en niet om het sturen van de doelen, ambities en acties.

Tweebenige organisatie

Nu is het onvermijdelijk dat een Stuurgroep te maken krijgt met positiebepaling wanneer er besluiten moeten worden genomen. Immers, men neemt deel aan de Stuurgroep vanuit zijn of haar achterban. Deze positiebepaling moet echter niet in de weg staan van samenwerken aan de opgave die voorligt. Voor een goede samenwerking zijn, naast het formuleren van een gezamenlijke ambitie, een paar zaken randvoorwaardelijk:

- Deelnemers aan de Stuurgroep moeten van voldoende bestuurlijk of directieniveau zijn om het strategische gesprek te kunnen voeren over de doelen en ambities
- Deelnemers moeten onderling een goede relatie te hebben. Hier wordt op dit moment ook aan gewerkt vanuit OPEN.
- Deelnemers moeten een constructieve houding en insteek aan te nemen. Vanuit de partners vraagt dit commitment op de ambities en uitvoering. Wil je ook daadwerkelijk constructief werken aan het realiseren van de doelstellingen en een circulaire e-waste sector? Wil je daarvoor ook daadwerkelijk voldoen aan alle wettelijke verplichtingen en activiteiten ontplooiën die hieraan bijdragen, ook als de 65% doelstelling nog steeds vastligt in regelgeving? Vanuit OPEN vraagt dit netwerksturing, regievoering op samenwerking. Dat vraagt een andere inzet en competenties dan hiërarchisch, programmatisch werken. Partners zien dat OPEN hieraan werkt, maar zien OPEN nog teveel als een organisatie die top-down zaken regelt in plaats van als een gelijkwaardige partner in de samenwerking.

Hoofdstuk 5

Wat levert de samenwerking op?

Wat levert de samenwerking op?

De cijfers waarover OPEN rapporteert in het kader van de AVV zijn door de verwerkers zelf gerapporteerd. Er vindt op dit moment geen strakke controle plaats op deze gerapporteerde cijfers. Dat maakt dat het lastig is om te zeggen of de doelen worden bereikt of niet. Betrokkenen benoemen dat RWS eventueel een rol kan spelen bij de monitoring, maar dat dit nog niet gebeurt. Monitoring blijft een lastig vraagstuk, omdat partijen niet altijd geneigd zijn om dergelijke data te delen. Data moet komen van de verwerkers, en komt nu niet van bijvoorbeeld installateurs of retailers. Dit zou ook een grote administratieve opgave betekenen, waar partijen op dit moment niet open voor staan.

Betrokkenen benoemen daarbij wel dat de 65%-doelstelling niet realistisch is, zelfs al zou goed worden gemonitord. Er zijn namelijk grote lekstromen, zoals rondom Cv-ketels. Ook zijn er waarestromen van kracht, waardoor men minder geneigd is om de AEEA naar een verwerker te brengen. Waar de lekstromen precies liggen, en hoe groot ze zijn, is echter nog grotendeels onduidelijk of onverifieerbaar. Daar liggen wel kansen, als men de 65%-doelstelling wil gaan halen.

Betrokkenen schetsen echter dat het ook niet per se van belang is dat de 65%-doelstellingen überhaupt wordt gerealiseerd. Immers, als dat betekent dat producten meer worden hergebruikt of een tweede leven krijgen, brengt dat de circulaire economie weer een stap dichterbij. Dit pakt terug op het punt van veel betrokkenen dat de 65%-doelstelling niet meer passend is bij de huidige markt en tijdsgeest.

De 65%-doelstelling ligt er echter nog wel steeds, en vormt de producentenverantwoordelijkheid. Dat maakt dat OPEN – en in het verlengde de Alliantie – zich moeten blijven inzetten voor het verhogen van het percentage ingezamelde e-waste. Veel betrokkenen benoemen de afgifteplicht als een grote kans om de realisatie een stap dichterbij te brengen. Deze afgifteplicht gaat echter – op zijn vroegst – 1 juli 2024 pas in. Of de afgifteplicht ook daadwerkelijk gaat leiden tot meer inzameling gaat leiden, zal moeten blijken.

Hoofdstuk 6

Conclusies en aanbevelingen

Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

Er is nog geen gedragen expliciete ambitie uitgesproken voor de Alliantie. Het sturen op deze ambitie in de Stuurgroep is dan ook niet goed mogelijk, ook omdat de goede informatie hiervoor ontbreekt. Daarmee ontstaat frustratie in de samenwerking tussen de partijen, en meer focus op de afzonderlijke ketenbelangen. In plaats van het sturen op wat er gebeurt en wat daarmee wordt bereikt. Het strategische gesprek moet hierover plaatsvinden, maar komt niet van de grond in de Stuurgroep. Daarnaast zien ketenpartners dat de 65%-doelstelling niet voldoende aligned met hun doelen, en de groeiende focus van OPEN op circulariteit. De behoefte is er om deze doelstelling anders te formuleren, op Alliantie-, Rijks- en Europees niveau.

Aanbevelingen: te nemen acties

1. Ga het strategische gesprek aan over wat men wil bereiken in de Alliantie, en wat daarvoor gedaan moet worden. Formuleer op basis hiervan een passende ambitie voor de toekomst, en ga hierover het gesprek aan met de het Rijk.
  - Stel hiervoor als stuurgroep een werkgroep in die met een voorstel richting de stuurgroep komt voor de herijkte ambitie, een uitwerking daarvan in te realiseren en te ondernemen acties.
  - De werkgroep doet ook een voorstel voor een actieplan waar iedereen zich aan committeert en waarin duidelijk is gemaakt welke deelnemer welke bijdrage levert.
  - In de werkgroep zijn de deelnemers van de alliantie vertegenwoordigd. Dus ook de producenten georganiseerd in Stichting Open.
  - Deze vertegenwoordigers moeten mandaat hebben vanuit hun achterban en zodanige kennis van de sector dat ze kunnen schakelen tussen ambities, doelen en acties.
  - Bespreek of de werkgroep moet worden voorgezeten door een externe voorzitter die het samenwerkingsproces in de werkgroep begeleidt. De inhoud moet sowieso van de partners van Alliantie zelf komen.
2. Wij adviseren om de ambitie te richten op circulariteit en gezamenlijk zo ver mogelijk te komen op de R-ladder.
  - Dit betekent dat de ambitie van de Alliantie voor de lange termijn anders wordt dan de huidige wettelijke inzamelingsdoelstelling. Daarom moet hierover het gesprek worden aangegaan met het Rijk worden gevoerd, voor zover dat gesprek al niet wordt gevoerd. Hetzelfde geldt ten aanzien van de (aanpassing van de) Europese richtlijn.
  - Voor zolang de wettelijke doelstelling bestaat, moet de Alliantie acties ondernemen ter realisatie van die doelstelling. Het is dan ook raadzaam om in het voorstel van de werkgroep expliciet te maken hoe je met elkaar omgaat met de overgangperiode. Welke acties dragen bij aan de wettelijke doelstelling en zijn 'no regret' in het licht van de toekomstige ambitie?

Conclusies en aanbevelingen

3. Vraag de werkgroep ook met een voorstel te komen ten aanzien van de verschillende bestaande overleggen en hoe de overlegstructuur er in de toekomst uit moet zien.
  - Maak duidelijke afspraken over de verhoudingen tussen de ketenoverleggen en de stuurgroep. Spreek af wat waar op tafel komt te liggen van de stuurgroep en wat van de ketenoverleggen en wie wat doet ter uitvoering van de acties. Bepaal op basis daarvan wie aan welke tafel moet zitten en welke informatie zij moeten ontvangen. Zorg er daarbij voor dat het Rijk ook wordt aangehaakt in de samenwerking.
  - Het ligt voor de hand dat de stuurgroep zich richt op de realisatie van de herijkte, toekomstige ambitie, de realisatie van de afgesproken doelen en de uitvoering van de afgesproken acties. Zo nodig kunnen voor die acties gezamenlijke teams worden ingesteld. De ketenoverleggen zijn in dat geval bestemd voor afstemming tussen Stichting Open en de desbetreffende ketens over de uitvoering van het eigen programma van Stichting Open en de acties die Open daarbij samen met de ketens onderneemt.
4. Wees proactief in je communicatie als Alliantie. Laat zien wat er gebeurt in de Alliantie en wat al is gedaan. Maak concreet en inzichtelijk tot welke resultaten dit heeft geleid.
  - Stel als stuurgroep op basis van het actieplan een gezamenlijke communicatieagenda af. Spreek daarbij af dat je elkaar vooraf informeert over communicatie door afzonderlijke partners.
5. Maak ten behoeve van de bovenstaande acties inzichtelijk waar de waardestromen en lekstromen zitten. Maak de kansen inzichtelijk om de lekstromen te stoppen. Haal hiervoor informatie op bij de ketenpartners.
6. Investeer in de onderlinge relaties en samenwerking.
7. Blijf focussen op relatiemanagement binnen de Alliantie. Dit is een randvoorwaarde voor de bovenstaande acties. Oude koeien moeten uit de sloot worden gehaald om ze daarna ritueel te verbranden. Wrijving is niet erg. Zo lang je van elkaar weet wat gaat gebeuren en het je niet belemmert in het realiseren van de gezamenlijke ambitie. Het is aan de leden van de stuurgroep om elkaar daarop aan te spreken.
8. Maak als Stichting OPEN de ontwikkeling naar tweebenige aansturing van de Alliantie.
  - Vanuit OPEN vraagt de Alliantie om netwerksturing en regievoering op samenwerking. Dat vraagt een andere inzet en competenties dan hiërarchisch, programmatisch werken bij de uitvoering van een eigen programma. Voor de ondersteuning van de Alliantie ligt het voor de hand te werken op basis van het profiel van een 'grenswerker': over grenzen van organisaties heen werken, coalitievorming rondom gezamenlijke ambitie, sturen op uitvoeren gezamenlijke acties, netwerk- en relatiebeheer, omgevingsmanagement.

Bij TwynstraGudde werken adviseurs en managers aan veel van de grote en urgente thema's van deze tijd. Denk aan veiligheid, energie, klimaat, digitalisering, mobiliteit, duurzaamheid, financiën en gezondheid. We bieden onze opdrachtgevers binnen zowel de overheid als het bedrijfsleven unieke, werkbare oplossingen en brengen complexe projecten en programma's tot een goed einde. Iets creëren van blijvende waarde, daar gaan we voor. Daardoor hebben we een directe impact op (toekomstige) maatschappelijke en economische ontwikkelingen. En dus een grote impact op morgen.

Alle intellectuele eigendomsrechten met betrekking tot deze presentatie berusten bij TwynstraGudde. Niets uit deze presentatie mag worden veelelvoudigd of openbaar gemaakt zonder schriftelijke toestemming van TwynstraGudde.

Impact op morgen.